

AGNIESZKA SIEŃKO

Zmiana miejsca zamieszkania – choroba w świetle prawa

Change of the Domicile – Illness According to the Law

Zakład Farmakoeconomiki, Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu

Względy kulturowe determinują rodzaj obowiązku potomków polegający na zapewnieniu opieki nad starszym, chorym rodzicem. Te same względy kulturowe są podstawą treści art. 129 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (tekst jedn.: Dz.U. 2012 r. poz. 788), zwanego dalej k.r.o. Powołany art. 129 zobowiązuje m.in. dzieci do alimentowania swych rodziców. Art. 135 k.r.o. stanowi, że zakres świadczeń alimentacyjnych zależy od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz od zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego. Powołany przepis art. 135 k.r.o. był nowelizowany. Wskutek tej nowelizacji z 2008 r. k.r.o. ustalił, że wykonanie obowiązku alimentacyjnego wobec uprawnionego będącego np. niesprawnym, chorym może polegać także na osobistych staraniach zobowiązanego. Świadczenie alimentacyjne nie musi być zatem tylko zapłatą określonych świadczeń wyrażoną w pieniądzu. Reguła ta obowiązuje we wszystkich stosunkach alimentacyjnych między członkami rodziny, biorąc pod uwagę nie tylko osoby z udokumentowanym inwalidztwem, ale też każdego, kto nie jest w stanie samodzielnie zadbać o siebie. Chodzi tu zwłaszcza o rodziców w podeszłym wieku, niedołężnych lub chorych oraz o rodzeństwo znajdujące się w podobnej sytuacji.

Z przytoczonej treści przepisów oraz stanowiska doktryny wynika jednoznacznie, że prawo styka się, czy wręcz czyni zadość wymaganiom kultury, obyczaju i moralności. Niestety, regulacje prawne także uniemożliwiają roztoczenie opieki nad chorym lub starszym człowiekiem w pełnym zakresie.

Wskutek choroby lub zmian związanych z wejściem w wiek podeszły dochodzi do zmodyfikowania podpisu (autografu). Z wiekiem może także pojawić się ograniczenie lub wyłączenie zdolności do korzystania z kart bankowych. Te okoliczności

mogą odciąć chorego od jego własnych środków. Zmiana podpisu, ustanowienie pełnomocnika do konta wymaga bowiem osobistej wizyty posiadacza konta w banku. Taka procedura jest niewątpliwie przeszkodą w udzieleniu choremu lub starszemu krewnemu pomocy.

W razie zaistnienia potrzeby udzielenia pomocy osobie, która sama nie może już prowadzić swoich spraw, można odwołać się do instytucji pełnomocnictwa. Najrozważniejsze jest pełnomocnictwo w formie aktu notarialnego. Warto ustawić je na wszystkie sfery spraw dotyczących moco dawcy. Warunkiem jednak jest zdolność chorego do udzielenia takiego pełnomocnictwa. Co ważne, notariusz może stanąć do aktu w każdym miejscu, także w szpitalu. Pełnomocnictwo notarialne może obejmować upoważnienie właściwie do każdej czynności, ale – z pewnym wyjątkiem – nie można w imieniu chorego złożyć wniosku o wydanie dowodu osobistego.

Najczęstszą konsekwencją powstania konieczności sprawowania opieki nad chorym lub starszym rodzicem jest zmiana jego miejsca zamieszkania, np. przyjęcie go pod własny dach. Rodzi to obowiązki o charakterze ewidencyjnym (meldunek, zmiana dowodu osobistego). Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych (tekst jedn.: Dz.U. 2006 r. Nr 139, poz. 993) – u.d.o., ze zmianą miejsca zameldowania – a tym skutkuje przeprowadzka – wiąże się zmiana dowodu osobistego (art. 40 u.d.o.). Zmiana danych wymusza konieczność zmiany dowodu osobistego. O ile formalności związane z wymeldowaniem i zameldowaniem mogą być dokonane przez pełnomocnika (m.in. na podstawie aktu notarialnego, o którym mowa wyżej) o tyle wniosek o wydanie nowego dowodu osobistego wymaga osobistego kontaktu

z urzędnikiem. Zgodnie z §5 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 lutego 2009 r. w sprawie wozu dowodu osobistego oraz trybu postępowania w sprawach wydawania dowodów osobistych, ich unieważniania, wymiany, zwrotu lub utraty (Dz.U. z 2009 r. Nr 47, poz. 384) wniosek składa się osobiście z wyjątkiem:

1) osoby małoletniej, która nie ukończyła 13. r.ż., za którą wniosek składają rodzice lub ustanowieni przez sąd opiekunowie albo jeden z rodziców lub ustanowionych przez sąd opiekunów wraz z pisemną zgodą drugiego z rodziców lub opiekuna ustanowionego przez sąd, poświadczoną za zgodność podpisu przez organ gminy lub notariusza;

2) osoby małoletniej, która ukończyła 13. r.ż., a nie ma obowiązku posiadania dowodu osobistego, za którą wniosek składa jeden z rodziców lub opiekun ustanowiony przez sąd;

3) osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie pozostającej pod władzą rodzicielską, za którą wniosek składają rodzice albo jeden z rodziców wraz z pisemną zgodą drugiego z rodziców poświadczoną za zgodność podpisu przez organ gminy lub notariusza;

4) osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie niepozostającej pod władzą rodzicielską lub osoby ubezwłasnowolnionej częściowo, za którą wniosek składa odpowiednio opiekun lub kurator ustanowiony przez sąd.

Osoba nieubezwłasnowolniona bez względu na swój stan ogólny musi zatem wniosek o wydanie dowodu osobistego złożyć osobiście. §5 ust. 3.

cytowanego Rozporządzenia stanowi, że w przypadku niemożności złożenia wniosku w trybie określonym w ust. 1 z powodu choroby, niepełnosprawności lub innej niedającej się pokonać przeszkody, osoba zawiadamia o tym organ gminy, który zapewnia przyjęcie wniosku w miejscu pobytu tej osoby, jeżeli pozwalają na to okoliczności, w jakich się ona znajduje. Przepis nie uwzględnia jednak takiej okoliczności, jak podeszły wiek, który nie jest ani chorobą, ani niepełnosprawnością. Jest stanem, w którym zobowiązany do osobistego stawienia się napotyka poważne trudności. W praktyce wizytę urzędnika w miejscu pobytu zobowiązanego do wymiany dowodu osobistego urząd zapewnia tylko w przypadku, gdy dana osoba nie może samodzielnie się poruszać. W pozostałych przypadkach trzeba osobiście dowieźć osobę starszą do urzędu, odczekać w kolejce. Niedogodność polega w tym wypadku wyłącznie na wieku, a przepis tej okoliczności niestety nie uwzględnia. Praktyka pokazuje także, że urzędy są w tym zakresie bardzo skrupulatne.

Wyżej opisano jedynie małą namiastkę formalności, jakie czekają każdego, kto przejmuje opiekę nad starszą lub chorą osobą. Po drodze trzeba zmierzyć się z zarządcami mieszkania, dostawcami mediów, bankiem, Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, lekarzem pierwszego kontaktu. Wszystkie te instytucje wymagają w zasadzie osobistych działań i załatwienia wielu formalności. Dopiero wtedy można podjąć się opieki nad starszym krewnym.

Adres do korespondencji:

Agnieszka Sieńko
Zakład Farmakoekonomiki
Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich
ul. Bartła 5
51-618 Wrocław
e-mail: kancelaria.sienko@gmail.com